

Forsvarsministeren (Hans Hækkerup):
Jeg siger, at det gør der mig bekendt ikke.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Spørgsmål om fremme af forespørgsel nr. F 8:

Forespørgsel til undervisningsministeren [om muslimske friskoler].

Af Birthe Skaarup (DF) m.fl.

(Forespørgslen anmeldt 21/10 98).

Formanden:

Hvis ingen gør indsigelse mod fremme af denne forespørgsel, betragter jeg Tingets samtykke dertil som givet. (Ophold). Det er givet.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Spørgsmål om fremme af forespørgsel nr. F 9:

Forespørgsel til justitsministeren [om voldskriminaliteten].

Af Peter Skaarup (DF) m.fl.

(Forespørgslen anmeldt 21/10 98).

Formanden:

Hvis ingen gør indsigelse mod fremme af denne forespørgsel, betragter jeg Tingets samtykke dertil som givet. (Ophold). Det er givet.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Forhandling om redegørelse nr. R 2:

By- og boligministerens redegørelse af 20. oktober 1998 om handicappedes adgang til de fysiske omgivelser.

(Redegørelsen anmeldt 20/10 98. Redegørelsen givet 20/10 98. Meddelelse om forhandling 20/10 98).

Forhandling

Lissa Mathiasen (S):

Kan det være rigtigt, at vi ikke alle sammen har lige muligheder for at komme ind i vores bygninger, på posthuset eller i vores kirker, på biblioteket, i vores skoler, på rådhuset, på sygehusene, på lægeklinikker eller på vores uddannelsesinstitutioner, eller for den sags skyld, hvis man har ønske om dét, at komme på museum eller benytte den kollektive trafik?

Og kan det være rimeligt, at blot et lille trapetrin, en fortovs kant eller et dørhåndtag, der sidder for højt, betyder, at vi ikke alle har lige muligheder for at gøre vores daglige indkøb, komme i banken, eller hvad det kunne være? Ja, sådan kunne jeg blive ved.

Det er ikke rimeligt. Det betyder, at vi ikke har reel ligebehandling af og lige muligheder for alle i det danske samfund, og det både kan og skal der også gøres noget ved. Det kræver faktisk blot en lille smule ekstra omtanke i mange situationer.

Det var den omtanke, der lå bag, da Danmark i 1993 tiltrådte FN's standardregler om lige muligheder for alle. Den omtanke lå også bag, da Bygge- og Boligstyrelsen på vegne af det tværministerielle handicapudvalg i 1997 udsendte handlingsplanen »Tilgængelighed for alle«, men ikke mindst har by- og boligministeren med redegørelsen om handicappedes adgang til de fysiske omgivelser meget klart understreget, at regeringen har en vision om ligebehandling af og lige muligheder for alle i det danske samfund, en vision, som vi i Socialdemokratiet er helt og fuldt enige i.

Vi ved da godt, at opgaven ikke er nem. Det ved vores handicaporganisationer om nogen også. De knokler i hverdagen med en utrættelig kamp for denne sag. Og de mange mennesker, som i dagligdagen skal tage det tunge løft for at hjælpe andre på vej, ved også, at det ikke er let, og ikke mindst ved de mange, som har et handicap, midlertidigt eller hele livet, hvor svært det her kan være. Ja, selv bare det at skulle køre med en barnevogn kan til tider være en vanskelig opgave.

Kort og godt: Vi kan alle på forskellig måde komme til at opleve, at vores sædvanlige bevægelsesfrihed er blevet begrænset i kortere eller længere perioder af vores liv. Derfor deler vi fuldt ud by- og boligministerens holdning: at vi alle har et fælles ansvar, og at det er en forpligtende opgave, som vi bør påtage os at løse.

Hvorfor sker det så ikke, kan man spørge.

Vi må konstatere, at der også sker meget, men det er ikke nok. Der har i forskellige lovgivninger været fastsat særlige handicapkrav. Mange bestemmelser er løbende blevet justeret, og mange er blevet væsentligt forbedret. Mange har gjort noget: sundhedsministeren, miljø- og energiministeren, forskningsministeren, erhvervsministeren, trafikministeren, kulturministeren, arbejdsministeren og forsvarsministeren – jeg tror ikke, jeg har glemt nogen – lige så vel som by- og boligministeren har afstukket krav og retningslinjer.

Ligesom by- og boligministeren nu vil gå ind og kræve, at de gældende regler om tilgængelighed bliver fulgt i forbindelse med nyt byggeri og nye anlæg, er det væsentligt, at andre gør det samme, at alle vore ministre påser, at det sker.

Så vil jeg godt sige, at det heller ikke er nok. Der skal et større og sejere træk til, før vi når disse mål. Vi skal have kommuner og amter til at medvirke aktivt. Vi skal have den enkelte butiksindehaver til at medvirke. Vi skal have den praktiserende læge til at medvirke. Vi bør alle medvirke, og vi kan alle, hvis vi vil, være med til at sikre, at vi når de her mål.

Er det acceptabelt, når der f.eks. i kommuner gives dispensation til det bestående regelsæt omkring byggeri, fordi det er svært at finde løsningen? Nej, og vi skal heller ikke acceptere det. Jeg ved godt, nogle vil sige, at det måske heller ikke er så meget; det er omkring 13 pct., der bliver givet dispensation. Nej, vi skal tværtimod sige: Lad kreativiteten komme i anvendelse i stedet for, så kravene kan blive opfyldt.

Jeg kan allerede høre nogle sige: Jamen der gives jo heller ikke så mange dispensationer. Ja, men så må man jo spørge, hvad er årsagen til – hvad er så årsagen til – at der stille og roligt bygges og indrettes her og der, uden at kravene bliver opfyldt? Er det, fordi der stille og roligt sniges ting igennem, som ikke er i orden? Hvis det er tilfældet, så må der følges op på det. Vi må fastholde, at det skal tjekkes, så de regler, de krav, de forudsætninger, der er stillet op, bliver opfyldt.

Derfor er det også nødvendigt, at der sker en effektiv og konsekvent retshåndhævelse af de bestående muligheder for at idømme bødestraf, hvis et byggeri ikke overholder de gældende handicapkrav. Og derfor kan vi støtte, at by- og boligministeren kommer med initiativet til, at der ved sager om overtrædelse af byggelovgiv-

ningens handicapbestemmelser idømmes højere bødestraf, end tilfældet er i dag.

Det bliver nødvendigt med en stærkere holdningsbearbejdning som et væsentligt middel til at skabe forståelse. Det er en holdningsbearbejdning, som også skal ind i forhold til vores uddannelser, vores efteruddannelser. De bør indeholde de her dimensioner.

Jeg tror, vi kunne nå fantastisk langt, hvis f.eks. vores arkitekter, vores bygherrer så spørgsmålet om tilgængelighed som en spændende udfordring. Jeg tror også, det vil betyde meget, hvis vi rundt i samtlige landets amter og kommuner så en handlingsplan vedtaget i forhold til at opnå de her ting.

Det er ikke længere siden end her i slutningen af september måned, at by- og boligministeren afholdt en konference i Grenå, hvor netop spørgsmål om tilgængelighed var på dagsordenen. Og jeg synes, at betydningen af, at de kommuner, de amter, de steder, hvor man generelt havde prioriteret det meget højt, også i forhold til beslutningstager, meget klart kom frem også dér. Der nærede man noget. Dér lykkes det. Og der var en rød tråd, der gik igennem, fra den første overvejelse og til handlingen var ført ud i livet.

Det vil sige, vi er nødt til at holde fast i, at vores kommuner, vores amter, vi alle sammen må yde en ekstraordinær indsats, og jeg tror, at kreativiteten bare skal have et lille skub, så lykkes det også.

Dermed også være sagt, at jeg tror ikke på, at det er nok, at bare den offentlige sektor går aktivt ind. Jeg nævnte på et tidligere tidspunkt vores butiksindehavere, men også vores virksomheder, vores arbejdspladser – hvor meget har de egentlig gjort for at sikre tilgængelighed, hvis de skal leve op til det sociale ansvar, som vi lægger sådan en vægt på at de skal gøre i de her år og fremover også? Hvad har de gjort for, at der er plads og mulighed for tilgængelighed?

Man kunne jo måske fristes til at spørge, hvor mange førtidspensionister vi egentlig har i det her land, fordi der ikke godt nok er taget hensyn til tilgængeligheden. Burde vi ikke give dem alle en chance for at kunne deltage aktivt? Det synes jeg vi skylder dem.

Jeg skal derfor på Socialdemokratiets vegne give vores fulde tilslutning til by- og boligministerens fortsatte arbejde med at nå de her mål såvel i forhold til en løbende koordinering af indsatsen som til det bredere samarbejde med gode organisationer som til gennemførelsen af

såvel en årlig evaluering som til efter 5 år at tage initiativ til en samlet evaluering af effekten af de gennemførte initiativer.

Det her handler om at ville medvirke til at give en meget stor gruppe mennesker et bedre og rigere liv, og det skylder vi dem, og det kommer os alle til gavn.

Gyda Kongsted (V):

I Venstre ser vi positivt på de mange gode tiltag, der nævnes i ministerens redegørelse om handicappedes adgang til de fysiske omgivelser, og som er målrettet på reel ligebehandling og lige muligheder for alle i det danske samfund.

Danmark tiltrådte i 1993 FN-resolutionens standardregler om lige muligheder for handicappede, og i lyset af dette kan man vel sige, at tiden nu må være inde til, at vi i Danmark også vil efterleve intentionerne i resolutionen. Det har derfor været glædeligt at læse ministerens mange positive og konkrete tiltag i den fremlagte redegørelse.

I Danmark har vi ca. 50.000 kørestolsbrugere og langt flere svært gangbesværede borgere, og specielt for disse borgere er det utrolig vigtigt, at de fysiske omgivelser er indrettet på en sådan måde, at de også giver mulighed for kørestolsbrugere og andre til at kunne bevæge sig frit ud og ind af bygninger m.v.

I de kommende år vil vi få flere og flere ældre medborgere, som man må påregne vil skulle vises de samme hensyn med henblik på den frie adgang til offentlige institutioner, transportmidler m.v.

Der er mange steder i de danske kommuner, hvor man allerede har udmøntet flere af de tiltag, der ligger i ministerens redegørelse. På Boligudvalgets rejse til Jylland og Fyn her i efteråret var det derfor glædeligt for Boligudvalgets medlemmer ved selvsyn at kunne konstatere dette.

Der er imidlertid fortsat kommuner, der slet ikke indtænker handicappede og kørestolsbrugere i deres planlægningsfase for kommunale anlæg, så Venstre kan kun være enig med ministeren i, at der skal en generel holdningsbearbejdning til på mange niveauer i det danske samfund, herunder en opstramning af rethåndhævelsen.

Holdningsbearbejdning vil kunne ske dels gennem en vejledning i samarbejde med Kommunernes Landsforening og dels gennem uddannelse og efteruddannelse af arkitekter og in-

geniører, hvilket ministeren selv kommer ind på i redegørelsen.

Venstre finder, at ministerens redegørelse er et stort skridt i den rigtige retning, men at der fortsat ligger sten på vejen til hinder for den reelle ligebehandling. Venstre vil derfor gerne pege på én sten, nemlig bygningsreglementets uklare tekst, der kan skabe tvivl om, hvorvidt et byggeri også opfylder lovens krav i alle henseender.

Venstre skal sluttelig opfordre ministeren til at overveje en mere klar og forenklet tekst i bygningsreglementet samt øvrige reglementer, der vil kunne fremme en reel ligebehandling og lige muligheder for alle borgere i Danmark til at kunne bevæge sig frit rundt i offentlige bygninger og institutioner samt på gader og veje.

Jens Heimburger (KF):

Som medlem af Folketinget siden marts måned vil jeg sige, at jeg er da glad for, jeg ikke sidder i kørestol, for det er besværligt nok at finde rundt herinde. Det er selvfølgelig, fordi denne bygning er lavet på et tidspunkt, da vi ikke havde de problemer eller vi gemte dem væk. Nu lever vi i nye tider. Vi har også brug for, at alle medborgere kan deltage aktivt i samfundet, og det kunne da også godt være, der skulle nogle handicappede i Folketinget.

Det, der er problemet, er ikke holdningen, og det er jo heller ikke det, der i og for sig peges på i redegørelsen. Holdningen er til stede både internationalt, herhjemme, rundt omkring og i partierne. Der er selvfølgelig grænser for, hvad man kan gøre på det her område, men holdningen er til stede.

For vores vedkommende er vi også positive eller tilfredse med redegørelsen. Vi synes, den er konstruktiv, og vi synes, den er fremadrettet, og vi er også positive over for de konkrete initiativer, som ministeren foreslår til sikring af tilgængelighed inden for forskellige områder og sektorer.

Vi kan jo også forstå på nogle af de handicaporganisationer, som har henvendt sig til os, at det er nødvendigt med løbende opfølgning og præcisering over for kommunerne. Jeg har ikke selv tjekket det, men jeg tror da de fleste interesseorganisationer, når de siger noget, og også handicaporganisationerne. Meget tyder på, at det drejer sig om, at vi i højere grad skal have håndhævet de beslutninger, der er taget her i salen.

Jeg mener ikke, man skal skære alle kommuner over en bred kam, men noget kunne tyde på, at der er nogle, der ikke har været så konsekvente i at håndhæve de regler, vi har fastsat.

Derfor tilslutter vi os også tanken om højere bødestrafte, hvis det er sådan, at man simpelt hen, jeg vil ikke sige skøjter hen over reglerne, men hvis man i hvert fald bøjer dem, således at de gældende handicapkrav ikke bliver respekteret.

Jeg vil ikke sige, at vi er til grin, hvis ikke vi gør noget ved det, men noget i den stil. Det her drejer sig mere om at håndhæve nogle regler end at finde på nogle nye.

Vi synes også, det er påkrævet, at det indskærpes over for kommunerne, at der som udgangspunkt ikke skal dispenseres fra handicapkrav til nybyggeri, og det offentlige og de kommunale myndigheder må gå forrest i det her.

Det er klart, at mange handicappede oplever, at kommunerne dispenserer for mange gange fra de her handicapkrav. Jeg er ikke klar over, hvor stort omfanget er, men vi bliver jo i dette efterår mødt med adskillige eksempler på, at kommunerne ikke gør tingene godt nok. Når man så spørger f.eks. på hjemmehjælpsområdet: Gælder det alle kommuner? Så er det måske en Morsø-sag eller en Viborg-sag, der er ved at udvikle sig.

Det kræver selvfølgelig – i hvert fald inden vi går alt for vidt med bål og brand – at vi får et overblik over, hvor stort problemet er.

Vi forventer, at udarbejdelsen af klare standarder til brug for konkrete byggeprojekter vil give by- og boligministeren og dermed Folketinget et bedre evalueringsgrundlag, når vi skal se på, hvordan det rent faktisk kører ude i kommunerne, og hvordan det vil komme til at køre fremover.

Men tak for en udmærket redegørelse.

Pernille Frahm (SF):

By- og boligministerens redegørelse er jo en opfølgning af den indsats, der er blevet gjort på Boligministeriets område i retning af at følge op på FN-resolutionen om lige muligheder for handicappede, som regeringen tiltrådte i 1993. Den er jo et resultat af en hel udvikling, der har været på det her område, og gudske lov for det. Altså nye tider, nyt syn på livskvalitet, nye krav til omgivelserne, til os selv og til hinanden.

Jeg bliver nødt til at rose by- og boligministeren. Det er jo sådan, at det formentlig er det

ministerium, der har gjort den største indsats for at leve op til resolutionens målsætning.

Der er igangsat en lang række initiativer. By- og boligministeren er blevet bemyndiget til at udfærdige regler om indretning af bygninger på en sådan måde, at de kan benyttes af handicappe personer, og i 1995 er bemyndigelsen blevet udvidet til at omfatte alle bygninger.

Når vi så siger, at vi kan se, at der er sket nogle fremskridt inden for det formelle og det lovgivningsmæssige og på regelniveauet, er vi så også nødt til at erkende, at det her Folketing jo kan vedtage hvad som helst, lave tre beslutninger og så have vedtaget en lov. Men det er ikke nødvendigvis det samme som, at virkeligheden ser ud, som vi går og bestemmer herinde at vi synes den skal.

Der er med andre ord et spring mellem at have ret og at få ret. Og vi, der beskæftiger os med det, oplever stadig væk at få en række breve fra mennesker, som oplever det her med forskellen på at have ret og få ret som noget meget kontant og nærværende.

Det hænger jo bl.a. sammen med, at ting tager tid, men det hænger også sammen med, at der måske stadig væk er for meget elastik i det regelsæt, vi anvender, og som den tidligere ordfører var inde på, er der et problem med, at man dispenserer enten permanent eller midlertidigt fra reglerne om tilgængelighedskravene, og at folk på den måde kan opleve, at selv om der formelt er nogle regler, der giver dem ret, så får de ikke den ret, de synes, de har krav på.

Hvis man nu kigger f.eks. på nogle af de offentlige institutioner, så har vi også dér nogle problemer. Jeg ved, at f.eks. den socialdemokratiske ordfører, bedre end de fleste af os andre måske har, på sin egen krop i en periode har oplevet, hvad det vil sige at have brug for, at ting er bedre fysisk tilgængelige. Jeg kunne tænke mig, at hendes oplevelse af det her hus har været af ganske speciel karakter.

Forestillingen om, at en person, der var fysisk handicappet, en dag skulle blive valgt ind i det danske Folketing, tror jeg nok ville få os alle sammen til at blive meget overraskede over de forandringer af dette hus, det ville forudsætte, for at en sådan person kunne leve op til de opgaver, man forventede. Så selv om vi er nået langt, og by- og boligministeren og hendes ministerium har gjort en stor indsats på området, så er der et stykke vej endnu.

Man kunne godt forestille sig, at man kunne opmuntre til nogle initiativer, som i højere grad

ikke bare opfyldte tilgængelighedskravene, men måske gik videre. Man kunne måske forestille sig en slags mærkning af bygninger, som i særlig grad lever op til behovet – en grøn mursten måske eller en anden type mærkning. Vi har Svanemærket på miljøområdet og på madvarer, og måske kunne man forestille sig en tilsvarende mærkning, en pris for at have taget særlige hensyn her.

Man kunne måske også forestille sig, at vi ændrede vore afskrivningsregler, så det at ombygge til handicapvenlige forhold var afskrivningsberettiget, ligesom det f.eks. er tilfældet, hvis en dyrlæge ombygger sin klinik, så den opfylder behovene. Men dette bare nogle små beskedne pip, og i øvrigt oplever vi, at der er grund til at rose ministeren og ministeriet.

Egil Møller (DF):

Jeg vil godt starte med at rose by- og boligministeren for denne fremragende redegørelse om de handicappedes adgang til de fysiske omgivelser. Den er virkelig værd at læse, og jeg synes, det er nogle fremragende intentioner, der er beskrevet i den redegørelse.

Jeg kan ganske vist godt have mine tvivl om, hvorvidt regeringen er i stand til helt at leve op til de intentioner, som er virkelig gode. Jeg kan bare nævne en enkelt ting: Man bør vel nok også fra statens side gå foran, så statens bygninger nu også bliver tilgængelige for alle handicappede. Det gælder for så vidt også den bygning, vi befinder os i her.

Dansk Folkeparti ønsker, og det vil jeg godt slå kraftigt fast, at de handicappedes livsvilkår skal opprioriteres, og så er mit spørgsmål: Vil regeringen afsætte de nødvendige midler til det formål? Vil by- og boligministeren påvirke, og kan ministeren påvirke så meget i finanslovforhandlingerne, at det kan opnås?

Jeg kan give det tilsagn til by- og boligministeren, at Dansk Folkeparti gerne vil hjælpe regeringen med at afsætte de nødvendige midler; men det kræver også, at vi bliver indkaldt til finanslovforhandlingerne. Så skal vi nok hjælpe regeringen med at få det flertal, der skal til for at afsætte de nødvendige midler, og det glæder vi os til.

Annie Lunde Hansen (CD):

Jeg vil også starte med at sige tak for ministerens redegørelse; men så vil jeg sige, at hvis nu – og jeg siger udtrykkeligt hvis nu – vi kunne stole 100 pct. på, at der nu endelig én gang for

alle ville komme en løsning på problemerne, og at alle love og forskrifter ville blive overholdt, kunne jeg sige tak til regeringen på CD's vegne.

Desværre er der ikke mange i CD's gruppe, der tør stole på, at det vil gå sådan; men jeg vil som ordfører sige, at jeg i det mindste håber, at man fremover vil få alle de mange kønne ord, der er sagt i årenes løb – også i dag – omsat til handling.

Danmark skal være et land, hvor alle har reel bevægelsesfrihed, og derfor har jeg svært ved at forstå, hvorfor vores berømmede, gode velfærdssamfund skal være tilbagestående på dette område i forhold til, hvad man oplever i en by som New York. Det kan da ikke være rigtigt?

Enhver må kunne forstå, hvor mange besværlige og måske ligefrem ydmygende situationer, man kan komme ud i som handicappet, og der er i hvert fald en del af os, der får lov til at føle det på egen krop, hvis vi bliver midlertidigt handicappet af et brækket ben eller noget andet og derfor i en periode er henvist til en rullestol. Om ikke før får man i den situation øjnene op for, hvad det betyder, hvis gader, fortov, transportmidler og ikke mindst bygninger er indrettet, så handicappede kan færdes så uhindret som muligt.

Vi har en planlov, der f.eks. er skyld i, at praktiserende læger, speciallæger og tandlæger i mange byer har måttet placere deres klinikker på både første og anden sal i bygninger uden elevator. Loven gør det ikke muligt, at klinikkerne ligger i gadeplan. Det er ingen spøg at skulle op til anden sal med kørestol eller krykker; jeg ville i hvert fald nødig, og det skal ændres nu. Ikke flere fejltagelser i nybyggeri for fremtiden, hedder det i redegørelsen, og jeg håber, det er rigtigt.

Handicaporganisationerne er kommet med mange konkrete forslag til løsninger, der kan betyde, at mange fejltagelser kan undgås, så man bliver fri for at gentage fortidens synder. Derfor er det vigtigt, at de handicappedes organisationer sidder med ved bordet og tages med på råd, når planlagte ændringer skal tilrettelægges. Det gælder ikke mindst handlingsplanen, som mange kommuner ikke har skænket en tanke, for her er der i hvert fald noget at tage fat på, også i forbindelse med arkitekters og ingeniørers og andres uddannelse.

For arkitekternes vedkommende er kulturministeren i gang med drøftelser med arkitektskolerne om, hvordan de studerende får en øget

bevidsthed om, at fysiske handicap og arkitektur hænger sammen. Jeg synes faktisk også, man bør involvere de handicappede selv, og jeg glæder mig derfor over, at kulturministeren har opfordret skolerne til fortsat dialog med bl.a. Dansk Handicapforbund.

Kulturministerens kollega, socialministeren, siger, at de handicappede skal aktiveres. I CD mener vi også, de handicappede bør have de bedst tænkelige muligheder for at udnytte deres evner og uddannelse på arbejdsmarkedet. Alle kan noget, men det er bestemt ikke i alle eksisterende bygninger, vi finder de job, der kan bestrides fornuftigt af handicappet arbejdskraft. Det er i det mindste en barriere, der skal fjernes, hvis den gode intention om job til mange flere af de handicappede skal opfyldes.

CD mener endvidere, man burde overveje en særlig uddannelse af handicappede til at varetage en handicapkonsulentstilling. Det kunne være en uddannelse af ca. 1 års varighed, og så kunne de rådgive i praktisk arbejde. Det kunne være en metode til at skabe rigtige job for handicappede på normale vilkår, og det ville i det mindste være at foretrække frem for skånejob eller fleksjob.

Jeg tænker nogle gange, at man burde gå rundt i sin egen by og spørge sig selv, hvordan virkeligheden ville være, hvis man var handicappet. Det ville i mange henseender være en nedslående oplevelse. Var jeg f.eks. turist i København og var kørestolsbruger, kunne jeg få svært ved at finde ret mange hotelfaciliteter i denne by, og var jeg borger i byen, kunne jeg være en af de 30.000 kørestolsbrugere i Danmark, hvis livsudfoldelser er afhængige af samfundets fysiske udformning og dermed også af boligbyggeriet.

Tænk engang, hvis vi, der har været så heldige at slippe for handicap, en dag kom hjem, og trapperne var fjernet og erstattet af et tov. Så var der nok ikke mange, der kom op til deres hjem den aften, hvis de skulle klatre op ved egen hjælp. Men hvordan mon det er, når en kørestolsbruger sidder i sin kørestol i en trappegang uden elevator? Prøv det!

CD's gruppe har pålagt sig selv at tordne imod, at nogen fremover ikke overholder de regler, som vi allerede har for at sikre de handicappedes reelle bevægelsesfrihed. Der må være sanktioner, der kan tages i anvendelse, hvis det viser sig, at der er nybygninger, hvor tingene ikke er i orden. Det skal simpelt hen ikke kunne lade sig gøre, at reglerne ikke bliver

overholdt rundt omkring, og så må der sættes standarder for hensigtsmæssig udformning af vore byer, så vi ikke behøver at skamme os over at være tilbagestående i forhold til f.eks. New York, som jeg nævnte tidligere.

Fra De Samvirkende Invalideorganisationer ligger der et forslag om at oprette en tilgængelighedspatrolje med både offentlige og private midler til brug ved ombygning af eksisterende bygninger. Det synes jeg er en tanke, der er værd at overveje. Uden tilgængelighed får vi aldrig den ligebehandling af de handicappede, som de har krav på, og som politikerne har sagt og skrevet tusindvis af gode ord om.

Vi har fået ombudsmanden ind i billedet, og den nyordning, der trådte i kraft i januar sidste år, er udmærket, og jeg håber, den vil blive modtaget meget positivt. Men brug ombudsmanden! Det skal vi lære at gøre, men uden håndgribelig politisk vilje her i Folketinget når vi ikke derhen, at hverken CD eller andre tør stole på, at tilgængelighedsproblemerne bliver løst.

Dorit Myltoft (RV):

Som stor pige læste jeg en novelle af Martin A. Hansen, som kom til at gøre et meget dybt indtryk på mig og derfor påvirkede mig og stadig kan gøre det, når jeg får fat i den.

Det drejer sig om novellen »Daniel«, som står i en lille novellesamling og handler om den syge og dødsmærkede dreng Daniel, der efterlades af sin familie, som må opgave gården og drage til et nyt sted for at skabe sig et eksistensgrundlag.

Spørgsmålet for mig, dengang da jeg læste den, var: Hvad er det dog for en nød og elendighed, der kan gøre, at man lader et svagt barn i stikken for at kunne klare sin tilværelse? Og det cementerede min grundholdning om, at et rigt og anstændigt samfund forudsætter, at alle er med. Det er ikke sådan, at først skaber vi rigdom, og så har vi råd til at hjælpe de svage. Det er omvendt. Rigdommen skabes, når vi er fælles, store som små, svage som stærke.

Jeg vil gerne sige tak til by- og boligministeren for denne samlede redegørelse, der viser, hvor mange initiativer der trods alt tages på hele området, og jeg vil også gerne bringe takken videre til alle i det tværministerielle udvalg, der har arbejdet med spørgsmålene. For Det Radikale Venstre betyder tilgængelighed, at alle kan få en uddannelse, komme i arbejde, komme i nærheden af den viden, der er tilgængelig,

komme til kulturtilbud og være med i den demokratiske medindflydelse.

Der er nogle, der har nævnt Christiansborg, og det er da rigtig, at det ikke er bygget handicapvenligt. Men jeg synes nu nok, man kan sige, at der er sket meget – i hvert fald i de år, hvor jeg har været her – og jeg tror også, at alle her på et eller andet tidspunkt har haft besøg af den nyligt afgåede formand, Karen Madsen, som kom i kørestol, og heldigvis for det. Christiansborg har som bygning ikke forhindret, at vi kunne komme i kontakt med de grupper, vi taler om her og nu.

Men i hvert fald betyder tilgængelighed at kunne være med i vores samfundsliv. Vi må indrette de fysiske betingelser sådan, at betingelserne lettes mest muligt, og jeg kan se, der er tre måder, man kan gøre det på: Enten kan man ændre på de eksisterende fysiske omgivelser, eller også kan man kompensere med tekniske hjælpemidler, og der er jo allerede en helt fantastisk masse tekniske muligheder i vores samfund.

Jeg kan da nævne, at spastisk lammede mennesker med IT-teknologien langt bedre kan kommunikere, end de har kunnet tidligere, og at mennesker, der er gangbesværede, ikke kun er afhængig af en kørestol, de ruller selv, de kan få motor på, hvad der har betydet meget for mange mennesker, der ellers ville være isoleret i deres egne hjem.

Den tredje ting, jeg vil nævne, er, at man faktisk gør op med de vaner/uvanier, vi omgiver os med. Jeg tror, at vi alle sammen værner os til, hvordan der ser ud, uden at tænke over, om det er upraktisk. Her har handicaporganisationerne været med til at pege på noget, der uden store problemer kunne ændres, og hvor man måtte sige: Nå ja, selvfølgelig.

Som det fremgår af redegørelsen, er der faktisk allerede mange gode regler, og bare det, at de gennemføres, ville betyde meget, men vi må også erkende, at det her er en proces, hvor vi fortsat kan gøre det bedre.

På et tidspunkt i foråret var der en arkitekt, der udtalte, at hvis man skulle gøre nybyggeri mere handicapvenligt, kunne man ikke også tage æstetiske hensyn. Det forekommer mig at være noget vrøvl. Jeg har oplevet, at det, at vi stiller politiske krav, gør, at kreativiteten bliver sat i gang for så at finde nogle tekniske løsninger, som også er æstetiske, der kan indpasses i bygninger.

Jeg vil som eksempel give elevatorer. Da de første elevatorer blev klistret på eksisterende bygninger, var de muligvis ikke specielt smukke, men efterhånden kan vi snart ikke se, om det er en del af det oprindelige byggeri, eller det er noget, der er indpasset senere, så selvfølgelig kan opgaven løses også i en æstetisk forstand.

I Martin A. Hansens novelle om Daniel er Daniel den af brødrene, der lærer at læse og skrive. Han er den tredje bror, der ligger i det lille kammer og venter på at dø af tuberkulose, men hans liv, medens han ligger dér og venter, oplever han som bedre end brødrenes, fordi han lærte at læse og skrive, og fordi han lærte at skrive, kunne han skrive brødrenes navne på væggen. Han når selvfølgelig aldrig selv at skrive sit eget navn færdigt, og der er ingen til at skrive det færdigt, fordi han efterlades. Derfor står der på væggen i kammeret kun Dan.

I Det Radikale Venstre vil vi meget gerne være med til, at Dan også bliver skrevet færdigt. Vi vil gerne være med til at støtte, at alle i vores samfund sikres tilgængelighed, og at tilgængelighed både er en forudsætning og en vision, som vi skal have for øje.

Søren Kolstrup (EL):

Med hensyn til tilgængelighed for de 10 pct. af Danmarks befolkning, som vi snakker om i dag: 500.000 mennesker med en eller anden funktionsnedsættelse er juridisk ligestillet og har på papiret samme ret til eksempelvis uddannelse, arbejde og bolig.

Danmark har i 1993 tiltrådt FN-resolutionen om lige muligheder for handicappede. Formålet med denne redegørelse er altså at sikre, at gældende lovgivning bliver overholdt, med andre ord den juridiske ligestilling eksisterer ikke, loven overholdes ikke, resolutionen er uden virkning i Danmark.

Efter endt læsning af by- og boligministerens redegørelse står man tilbage med et par spørgsmål. Hvad har ministeren rent faktisk foretaget sig hidtil? Der er indføjet handicapkrav i de forskellige lovgivninger. Handicapbestemmelserne er løbende justeret. Ministeriet har informeret om byggelovgivningens krav. Det er til at overskue. Men det springende punkt er så, hvad ministeren har tænkt sig at gøre fremover.

Ja, der står at læse: Udforme en standard for tilgængelighed. Henstille til offentlige myndigheder om tilgængelighed til læge- og tandlægeklinikker. Sammen med Forskningsministeriet

afholde en konkurrence om udformning af handicapvenlige penge- og billetautomater o.lign. Sammen med Trafikministeriet inddrage handicaporganisationernes erfaringer ved bygning af trafik anlæg. Udarbejde en handlingsplan, der fremmer tilgængeligheden i statsejede kontorer og slotte. Beskrive og analysere tilgængeligheden på uddannelsesinstitutionerne, der skal resultere i en tilgængelighedsguide til fremtidig inspiration. Informere handikaptilgængelighed på kulturområdet.

Bliver der penge tilovers af de afsatte 5 mio. kr., vil de blive brugt til at forbedre tilgængeligheden til Kulturministeriets institutioner, og i øvrigt vil man så lovfæste klageadgangen for organisationerne m.v.

De ord, der går igen her, er henstille, inddrage, beskrive, informere, undersøge, analysere, der vil blive taget kontakt til, der vil blive vejledt, holdninger vil blive bearbejdet, og det vil alt sammen ske på konferencer, på temadage. Men det springende punkt er jo, om der rent faktisk sker noget, som de berørte 500.000 kan mærke.

Henstillinger og den gode vilje, der er udtrykt i redegørelsen, er ikke nok. Der skal udarbejdes konkrete handlingsplaner for indretning af offentlige rum, gader, fortove, pladser. Der skal investeres i offentlige transportmidler, busser og tog. Der skal stilles krav til sygehuse, lægeklinikker, arbejdspladser, skoler, uddannelsesstederne og til dagsinstitutionerne, og det skal følges op med sanktioner, hvis man negliger og overtræder. Et kodeord må være sanktioner.

By- og boligministeren opfordres til at udarbejde konkrete planer i stedet for en pose varm luft, der i bedste fald kun tjener som legitimering af ministeriets gode vilje. Ministeriet skal samtidig sørge for, at der afsættes penge til at indrette de nødvendige faciliteter, så også de sidste 10 pct. kan deltage på arbejdsmarkedet, kan uddanne sig og deltage i kultur- og fritidslivet på lige vilkår med andre borgere.

Enhedslisten er overbevist om, at der ikke sker en pind, før arkitekter, byplanlæggere, ingeniører og designere får kollegaer, der er handicappede og dermed indretter og tegner, så der bliver tale om ligestilling. Måske vil det også påvirke Folketingets dagsorden, når vi får valgt den første kørestolsbruger ind her.

Flemming Kofod-Svendsen (KRF):

Jeg vil begynde med at takke by- og boligministeren for den afgivne redegørelse om handicappedes adgang til de fysiske omgivelser. Efter at jeg har gået den igennem, synes jeg, der er tale om en fremadrettet, indholdsrig redegørelse, der tager udgangspunkt i de givne situationer. Der udtrykkes en vilje til at videreføre den politik, vi har ført i adskillige år, for vi har, som det også siges i indledningen, en vision om lige behandling og lige muligheder for alle i det danske samfund.

Så nævnes der med udgangspunkt i FN-resolutionen en række konkrete eksempler. Der redegøres for, hvad der er gjort, og jeg synes, det er fremstillet på en måde, som mit parti helt kan tilslutte sig.

Det, det jo handler om nu, er, at disse rigtige meldinger bliver fulgt op i praksis. Det skal være min opfordring til ministeren, at man ikke i forhold til kommuner og amter bare lader disse rigtige ord blive stående, men at de bliver fulgt op i praksis, og at man også virkelig får integreret handicappolitikken i hele planlægningsprocessen.

Nogle gange er den manglende handicapvenlighed jo manglende omtanke på det rigtige tidspunkt. Så min næste opfordring til ministeren skal være, at man virkelig får tænkt det her igennem, så det ikke blot bliver ligesom et pænt, godt dokument, men at man får det med i ministeriets tænkning, at det virkelig bliver det budskab, der kommer ud ved enhver lovforberedelse. Jeg tror faktisk, at den bedste om sætning i praksis af det, der her er sagt, er, at man hele tiden siger: »Hov, det er rigtigt, det vedrører faktisk også det område. Det vedrører faktisk også det her område.«

Med de bemærkninger vil jeg complimentere ministeren med det fremlagte arbejde.

By- og boligministeren (Jytte Andersen):

Jeg vil gerne takke Folketingets partier, som alle på nær måske et enkelt har tilsluttet sig de mål, de delmål og også de metoder, som er lagt ind i redegørelsen. Det er jeg selvfølgelig glad for. Det føler jeg mig også forpligtet på.

Jeg synes egentlig, at debatten i dag i hvert fald for den første dels vedkommende peger på, at det bliver en god dag for landets pensionister. Der er så bred en opbakning her fra Folketingets partier til, at handicap ikke er noget, vi kommer tilbage til, når vi nu har fået udviklet det ideelle samfund. Men som fru Dorit

Myltoft meget rigtigt sagde, er en del af vores mulighed for at udvikle det ideelle samfund faktisk, at alle er med, og det er jo lige præcis det, som det også drejer sig om for regeringen.

Det er faktisk også det, der er baggrunden for, at de afsnit om reel ligebehandling, om den gensidige respekt for hinanden er lagt ind i regeringsgrundlaget som en meget præcis vision, som gerne skulle realiseres i denne regerings levetid. Den bliver selvfølgelig lang, men jeg vil i hvert fald så godt give tilsagn om, at vi gerne vil have den vare leveret så hurtigt, som det overhovedet er muligt.

Jeg synes, at fru Lissa Mathiasen stillede rigtig gode spørgsmål, om det virkelig kan være rigtigt, at man nogle steder som handicappet kan opleve nogle uoverstigelige barrierer, som bare med nogen omtanke og nogen planlægning kunne være undgået, så der reelt kunne være skabt ligestilling.

Jeg synes også, fru Lissa Mathiasen meget rigtigt pegede på, at det kommer alle til gavn. Den anden del af handicappolitik er, at det ikke er noget, vi gør for nogle, det er noget, vi gør for os alle sammen, fordi det skaber en større mangfoldighed, et bedre demokrati, et bedre arbejdsmarked og et bedre kulturliv, når alle er med.

Fru Gyda Kongsted var inde på, at det var vigtigt, at bygningsreglementet var præcist og klart. Det er jeg meget enig i, og det er faktisk også sådan, at når det udvalg, som i øjeblikket sidder og arbejder med en tilgængelighedsstandard, er færdigt, vil den standard skulle indarbejdes i bygningsreglementet. Vi er jo gået over til, at det i højere grad er funktionskrav, der skal præciseres i bygningsreglementet, frem for nogle detaljerede regler, som måske samlet set kan være noget uoverskuelige og uklare, så dem går vi væk fra. Så det er jeg meget enig i.

Sådan som jeg har fået det oplyst, er arbejdet ikke helt færdigt endnu, men det er ved at blive færdigt. Og inden det endelige bygningsreglement med de præciseringer, som fru Gyda Kongsted gav udtryk for at også Venstre ønsker, er færdigt, vil der selvfølgelig være en høring i de relevante handicaporganisationer. Samtidig vil der være en høring i byggeriets organisationer, for det er jo lige så vigtigt, at byggeriets organisationer faktisk forstår, at det her er noget, som vi mener alvorligt, og at det derfor skal ind i bygningsreglementet.

Til hr. Jens Heimburger vil jeg godt sige, at jeg var glad for hans meget klare tilkendegivel-

se om, at Venstre støtter, at regelsættet skal håndhæves. For regelsættet om lige adgang for alle er altså ikke noget, man kan springe op og falde ned på, og det er baggrunden for, at vi nu henvender os til Kammeradvokaten for netop at få præciseret, at der skal falde brænde ned, hvis man ikke overholder reglerne.

Det er selvfølgelig ikke, fordi vi er vilde med, at der skal være så store bødestraffe som muligt, og at der skal gives så mange bøder som muligt. Det er det i og for sig ikke; det er, fordi vi gerne vil have, at sanktionssystemet skal være så skrappt, at det virker forebyggende, så der ikke er nogen, der falder for fristelsen til at springe over, hvor gærdet er lavest, og måske nøjes med – som en af ordførerne var inde på – at lade noget af det sive ind, så det alligevel kommer med, eller ikke får noget med, som måske burde have været med.

Så mere retshåndhævelse og højere bøder, det vil vi faktisk meget gerne have præciseret – ikke bare for at der skal gives bøder, men for at det skal virke præventivt, så der altså ikke er nogen, der falder for fristelsen til at springe over, hvor gærdet er lavest.

Spørgsmålet om dispensationer synes jeg også lige vil nævne her. Dét er det vigtigt at få lavet regelsættet for, hvornår der kan gives dispensationer sådan, at det bliver præcist og klart, og det vil sige, at de skønsmuligheder, som kommunerne har med hensyn til, om de i et konkret tilfælde kan give en dispensation eller ikke, skal indsnævres og være klart og præcist. Med andre ord skal man ikke kunne give dispensationer med, jeg havde nær sagt løs hånd. Det er der nu heller ikke mange kommuner der gør, vil jeg så sige. Men der er, som fru Lissa Mathiasen sagde det, tale om en dispensationsprocent på omkring 13. Så der gives altså dispensationer, som man måske godt kunne være foruden, og det er baggrunden for, at dispensationsmulighederne skal strammes lidt op.

Det var noget af det samme, fru Pernille Frahm var inde på. Og jeg takker selvfølgelig for rosen fra fru Pernille Frahm, og selv om den var svær at få afleveret, tager jeg det alligevel til indtægt for, at den var alvorligt ment. Og så vil jeg selvfølgelig være så meget mere forpligtet til at leve op til de mange forventninger, der ligger i redegørelsen. For det er klart, at hvis vi kommer med nogle forslag, som vi gerne vil gå i gang med, og vi i dag kan konstatere, at vi har det samlede Folketing bag os, så skaber det jo en særdeles stærk forpligtelse til mig om også

at få det sikret så hurtigt som muligt, og det vil jeg selvfølgelig være meget bevidst om.

Jeg er også meget enig med fru Pernille Frahm – jeg tror, det var fru Pernille Frahm, eller også var det fru Annie Lunde; jeg ved ikke, hvem der har en aktie i forslaget, og det er sådan set også ligegyldigt – i, om jeg så må sige, opfordringen til at huske på, at ombudsmandsinstitutionen nu faktisk har fået mulighed for også at have det kommunale og det amtskommunale med i sin tilsynsforpligtelse.

På den konference, vi her i september måned havde med kommunerne og handicaporganisationerne, og som er blevet omtalt et par gange, havde jeg bedt ombudsmand Hans Gammeltoft-Hansen om at komme og sige noget om sine mål og sine visioner for det nye arbejde. Og det, jeg synes var meget flot af Gammeltoft-Hansen, var, at han havde prøvet at sætte sig i de handicappedes sted, og han nævnte nogle eksempler på det, bl.a. at toiletterne på en institution, som han havde haft tilsyn med, ikke havde haft døre, fordi det var så upraktisk og besværligt at have døre på toiletterne, når der var kørestole og andre tekniske hjælpemidler osv. Og han havde så spurgt personalet på den institution: Hvordan ville I selv have oplevet det, hvis I var blevet bragt i den situation?

Det synes jeg faktisk var en meget god indfaldsvinkel. Og det er dermed også en tilslutning til, at man skal bruge Folketingets ombudsmandsinstitution, som både har modet og viljen til at sætte sig i de handicappedes sted med hensyn til de tilsynsforpligtelser, den har over for kommunerne og amterne.

Hr. Egil Møller siger, at staten bør gå foran, og spørger, om regeringen vil afsætte flere penge, og dér vil jeg godt sige, at vi har i øjeblikket en pulje på 20 mio. kr., som er en pose penge, hvorfra man kan optage lån, hvis man skal indrette nogle bygninger med kontorer eller andre arbejdspladser mere handicapvenligt. Og der har været et rundspørge på alle de kontorer, som Slots- og Ejendomsstyrelsen udlejer eller på anden måde har med at gøre, og det har vist sig, at der er et meget lille træk på den pulje.

Dermed være ikke sagt, at behovet ikke er til stede, men dermed er det signaleret, at der faktisk er nogle penge, så man kan optage relativt billige lån, når man skal bygge om og dermed skabe tilgængelighed.

Der er også afsat 6 mio. kr. til at skabe forandringer på de offentlige institutioner, som vi her i huset har med at gøre, og dér vil jeg godt

nævne, at vi har tre ting under planlægning. Og noget af det, der har været omtalt af mange ordførere, nemlig forbedringer af adgangsforholdene her til Folketinget, er med i vores plan. Det andet er etablering af et handicapvenligt mødecenter i Slotsholmsgade 12. Og det tredje er at skabe bedre adgangsforhold til Christiansborg Slotskirke.

Og der kan komme andre forslag, og dem modtager vi selvfølgelig også meget gerne. Men lige i dette øjeblik er det altså ikke penge til at rykke frem på banen, der mangler, men faktisk for nogles vedkommende mere viljen og lysten til at komme i gang.

Det er klart, at hvis der under finanslovforhandlingerne skulle være et ønske om flere penge, er det et forhandlingsspørgsmål. Men jeg skønner i hvert fald ikke lige i dette øjeblik, at det er penge, det handler om. Det er mere holdninger, det handler om, og det er sådan set også et projekt i sig selv at få flyttet holdningerne.

Til fru Annie Lunde Hansens konkrete forslag – sådan opfattede jeg det i hvert fald – om oprettelse af nogle handicapkonsulentstillinger med en bestemt uddannelsesmæssig baggrund, vil jeg godt sige, at det var også noget af det, der var oppe på vores konference i september måned, og jeg tog dengang positivt imod det, og det gør jeg stadig væk. Men jeg synes, de handicapkonsulenter, der er ansat i AF-regionerne, gør et eminent godt stykke arbejde på arbejdsmarkedsområdet, og det er, fordi de har eneansvaret for det og alene har den forpligtelse at se på, om arbejdsmarkedet er indrettet på den måde, som det skal være.

Det er klart, at 14 eller 15 handicapkonsulenter i AF ikke kan klare hele arbejdsmarkedet, og derfor er jeg også enig i opfordringen fra bl.a. fru Lissa Mathiasen om, at vi skal alle bære ansvaret, ikke bare den offentlige sektor, men også den private.

Men hvorvidt der kan udvikles nogle »handicappatrujer«, som skal være indpiskere med hensyn til ikke blot at få ændret holdningerne, men også at få ændret de konkrete barrierer, synes jeg, vi kan komme tilbage til. Det vil jeg meget gerne diskutere med Boligudvalget og selvfølgelig også i det tværministerielle udvalg, som er nedsat om dette her.

Til fru Dorit Myltoft vil jeg sige, at jeg tilslutter mig synspunktet vedrørende arkitekterne. Og kulturministeren og jeg har en plan om som et led i den arkitekturpolitiske idékatalog og

handlingsplan at forsøge at bygge en bro – og vi vil ikke bare forsøge på det, vi vil gøre det – over de forståelseskløfter, der muligvis kan være mellem arkitekterne og handicaporganisationerne. Og i den forbindelse vil vi indbyde organisationerne og arkitekterne til en konkret konference om det, for de broer skal simpelt hen bygges.

Men med hensyn til arkitekterne må jeg sige, at sådan som jeg faktisk har oplevet det her i weekenden, hvor min kollega kulturministeren og jeg også havde en konference med dem, er de faktisk generelt meget optaget af, at handicap og tilgængelighed er noget, der også udgør en faglig udfordring for dem. Og det er noget af det, som vi ministre og selvfølgelig også regeringen som sådan skal understøtte, og det skal også understøttes i deres uddannelse og deres efteruddannelse. Men jeg oplever altså ikke, at der er en meget voldsom kløft dér, men måske nok, at der er en mindre forståelseskluft i dette øjeblik, og den må vi have udjævnet.

Til hr. Flemming Kofod-Svendsen vil jeg sige, at jeg gerne vil følge de to opfordringer, som kom fra Kristeligt Folkeparti, nemlig om, at det her skal følges op, og at handicappolitik ikke skal stå alene som noget helt særligt, som vi kommer til nederst på dagsordenen, men i virkeligheden er en meget vigtig og integreret del af den samlede politik, hvad enten det gælder boligpolitik, uddannelsespolitik, kulturpolitik, trafikpolitik, eller hvad det nu måtte være.

Så tak for tilslutningen til redegørelsens signaler om, hvor det er, vi skal sætte ind. For vi står over for en forpligtende opgave, og det er et sejt træk, og vi skal have alle med, hvad enten det drejer sig om kommunale myndigheder eller private aktører såsom bygherrer og arkitekter osv. eller uddannelsesinstitutioner.

Og så står vi altså konkret med en mere konsekvent retshåndhævelse af handicapkravene, større bødestrafte og dispensationer, som ikke skal gives med løs hånd, men hvor grundlaget for dispensationerne klart skal præciseres. Og vi står over for, at vi skal have etableret en konference, som bygger bro mellem arkitekter og bygherrer. Og vi står over for – og det ser jeg meget frem til – at tilgængelighedsstandarder skal bygges ind i bygningsreglementet og dermed gøre bygningsreglementet til et mere sikkert grundlag for de visioner, som regeringen har.

Sluttelig vil jeg sige: Det er blevet sagt flere gange i debatten her, at alle skal være med, og

den bemærkning vil jeg tilslutte mig, for jeg tror, vores samfund bliver rigere, mere menneskeligt og mere mangfoldigt, hvis alle kan være med, hvad enten man er i stand til at bevæge sig rask og hurtigt hen ad fortovet eller man har nogle problemer med sit fysiske handicap, som denne redegørelse jo først og fremmest handler om, men der kan jo også være andre handicap, som det er lige så nødvendigt at få taget op og få kigget på.

Så tak for tilslutningen og tak for de mange gode og venlige bemærkninger undervejs!

Hermed sluttede forhandlingen.

Den næste sag på dagsordenen var:

5) Forhandling om redegørelse nr. R 3: Socialministerens redegørelse af 20. oktober 1998 om den handicappolitiske udvikling 1997/1998.

(Redegørelsen anmeldt 20/10 98. Redegørelsen givet 20/10 98. Meddelelse om forhandling 20/10 98).

Forhandling

Karen J. Klint (S):

Jeg vil starte med at takke socialministeren for redegørelsen om den handicappolitiske udvikling i 1997-98. Redegørelsen sammenfatter på en god og overskuelig måde de aktiviteter og initiativer til fremme af ligestilling og ligebehandling af handicappede medborgere, der er igangsat i de forskellige ministerområder i overensstemmelse med Folketingets tidligere beslutning fra april 1993.

Dengang havde regeringen en anden farve, men kendetegnende for dansk handicappolitik dengang som nu er, at der altid er en meget bred tværpolitisk opbakning både omkring den overordnede udvikling og andre forbedringer af de handicappedes muligheder for øget livskvalitet og øget integration i vores samfund.

Der kan være uenighed om midlerne til at opnå målene og om tempoet og ikke mindst om økonomien hertil, men der er faktisk stor enighed om, at udvikling af tilbud og muligheder er en fælles proces, hvor der skal samarbejdes tæt med de konkrete brugere og deres organisatio-